

Mercats i conducta

Josep Lladós Masllorens (coordinador)

Martí Oliva Furés (coordinador)

Pau Cortadas Guasch

Néstor Duch Brown

Francesc Xavier López Andrés

Xavier Ponce Alifonso

PID_00200236

Material docent de la UOC

Josep Lladós Masllorens

Professor dels estudis d'Economia i Empresa de la UOC.

Martí Oliva Furés

Catedràtic d'Economia de la Universitat Rovira i Virgili

Pau Cortadas Guasch

Professor dels estudis d'Economia i Empresa de la UOC.

Néstor Duch Brown

Llicenciat en Ciències Econòmiques per la Universitat Autònoma Metropolitana de Mèxic. Professor d'Economia aplicada a la Universitat de Barcelona. Àrees de recerca: economia industrial i geografia econòmica.

Francesc Xavier López Andrés

Llicenciat en Ciències Econòmiques per la Universitat Autònoma de Barcelona. Professor al Departament d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Xavier Ponce Alifonso

Llicenciat en Ciències Econòmiques per la Universitat de Barcelona. Professor de Fonaments de l'Anàlisi Econòmica de la Universitat Rovira i Virgili. Àrees de recerca: microeconomia, processos d'integració i formació de polítiques econòmiques.

Tercera edició: setembre 2013

© Josep Lladós Masllorens, Martí Oliva Furés, Pau Cortadas Guasch, Néstor Duch Brown, Francesc Xavier López Andrés, Xavier Ponce Alifonso

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2013

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Material realitzat per Eureka Media, SL

Dipòsit legal: B-14.973-2013

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes -llevat que s'indiqui el contrari- a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC, Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Introducció

Probablement, alguna vegada haureu sentit la frase següent, referida a aspectes econòmics: *benvingut el rigor mentre no sigui mortis*. Comprendre els motius que rauen darrere l'evolució d'una economia i del comportament dels seus agents és un dels reptes més importants en el procés d'aprenentatge d'un estudiant de titulacions referides a l'àmbit de coneixement de l'economia o de l'empresa. Malauradament, a vegades, els materials introductoris a l'economia no aconsegueixen combinar amb prou encert el rigor formal i analític amb l'estímul al desenvolupament de capacitats intuïtives dels estudiants.

Com funcionen els mercats de productes i de factors? Què hi ha al darrere del comportament i de les decisions que prenen els agents econòmics? Aquestes són dues de les preguntes principals que ha d'afrontar un estudiant que mira d'entendre com funciona una economia de mercat. La seva resposta és complexa i probablement exigeix un esforç imaginatiu als autors dels materials didàctics que miren de posar en coneixement dels estudiants què hi ha darrere el funcionament dels mercats i de les conductes dels agents econòmics.

Aquesta assignatura pretén d'introduir l'estudiant en el coneixement dels principals conceptes econòmics mitjançant una metodologia basada principalment en la interactivitat i en l'aprenentatge progressiu dels conceptes mitjançant la implementació d'alguns *laberints d'acció*, és a dir, de tècniques que estimulin l'estudiant a prendre decisions alhora que adquireix habilitats i coneixements. D'aquesta manera, el material didàctic que teniu a les vostres mans vol fugir de la temptació, habitual en els materials introductoris, d'aclarir amb la transmissió de coneixements microeconòmics a partir d'uns continguts amb molta densitat matemàtica però allunyats dels problemes i qüestions que s'han d'afrontar en la vida diària. En canvi, l'objectiu d'aquest material no rau tant en el desenvolupament de tècniques d'optimització matemàtica sinó més aviat es pretén que l'estudiant arribi a comprendre i a utilitzar els instruments analítics no com un fi sinó al servei del coneixement dels incentius i de les relacions econòmiques bàsiques que expliquen el comportament dels agents socials i dels diferents mercats que integren una economia. En síntesi, no es tracta tant d'entendre com funciona l'*homo economicus* ideal, sinó d'oferir coneixements perquè l'estudiant pugui interpretar i comprendre els fets econòmics que succeeixen en el seu entorn immediat.

El material didàctic està estructurat en sis mòduls. El primer té un caràcter introductor i s'hi presenten els determinants bàsics del funcionament d'una economia i, en particular, de l'evolució dels principals mercats econòmics i del comportament dels consumidors. És un mòdul que tracta

d'estimular l'estudiant perquè aprofundeixi en l'aventura intel·lectual de l'aprenentatge dels conceptes econòmics.

D'altra banda, el segon mòdul del material didàctic se centra en l'aprenentatge dels principals factors que condicionen les decisions que adoptem els consumidors en el mercat de béns i serveis. De la mateixa manera, també analitza com es modifiquen aquestes decisions quan varien alguns dels paràmetres determinants del consum, com és el cas dels preus dels productes o serveis de la renda del consumidor.

Els dos mòduls següents del material didàctic se centren en l'àmbit de la producció. En el mòdul tercer s'estudia el funcionament de les empreses, s'introdueix l'estudiant en el coneixement d'alguns dels conceptes empresarials principals i s'analitza detalladament quines són les variables que en condicionen les decisions de producció i, per tant, que en determinen el nivell de benefici, tant a curt termini com en el cas d'una dimensió temporal més àmplia. Pel que fa al quart mòdul, s'hi aprèn a identificar quines són les diferents estructures de mercat i quines són les conseqüències de cadascuna d'aquestes sobre els nivells de preus i de producció. En aquest mòdul s'analitzen tant el monopoli i la competència perfecta com la diversitat d'estructures de mercat que ja hi ha entre aquests dos casos extrems.

El cinquè mòdul del material didàctic es refereix a l'estudi del sector públic com un dels agents econòmics que intervé en el desenvolupament d'una economia de mercat. S'identifiquen les funcions que justifiquen la seva intervenció en el debat, s'analitzen els instruments que utilitza per a la seva intervenció i s'avaluen els efectes de la seva intervenció a partir d'una proposta de reflexió entorn del concepte d'eficiència econòmica.

Finalment, el darrer mòdul del material didàctic fa referència al funcionament dels mercats de factors productius. S'hi avaluen els principals determinants de l'equitat més o menys gran en la distribució personal i funcional de la renda, i s'hi fa una extensa revisió dels factors que condicionen l'evolució de la demanda i oferta tant de treball com de capital i que, per tant, afecten la seva remuneració.

Metodologia d'estudi

L'economia ha de ser l'equilibri perfecte entre la teoria i l'empírica. Aquesta assignatura és un reflex d'aquesta premissa i per aquest motiu s'estructura en un doble suport: el paper i un suport digital. Els sis mòduls de què es componen aquests materials contenen ambdós recursos; mentre que el paper permet una lectura ordenada dels principals conceptes, el suport digital permetrà tenir-ne una visió més interactiva, amb gràfics dinàmics, simuladors, exemples i activitats. Aquest esquema doble permet un estudi complementari que ajudarà a comprendre més bé l'abstracció econòmica. Tot i que es recomana un

mètode paral·lel i simultani de lectura, s'han adjuntat nexes d'unió a través de resums i títols explícits que permetran una certa independència entre tots dos suports.

Arran del contingut mateix dels temes, els tres primers mòduls salten ràpidament al suport digital, per a permetre veure la creació de les corbes d'oferta i demanda, els seus desplaçaments, l'equilibri entre les rectes de balanç i l'equilibri del consumidor o les corbes de producció i costos. El quart mòdul inclou una taula de distribució que presenta les diverses estructures de mercat segons la seva capacitat per a fixar els preus i el nombre d'empreses en el sector. El suport digital per a aquest mòdul permet la consulta ràpida i independent d'aquestes estructures. Els mòduls que segueixen se centren més en el suport paper, però sense descuidar els salts al suport digital per a poder treballar amb exemples dinàmics o simuladors.

Objectius

La finalitat principal d'aquesta assignatura és que assolis unes competències tan específiques com transversals (és a dir, conjunt de tècniques i instruments, habilitats i destreses) aplicades a l'àmbit de l'economia, juntament amb uns coneixements dels conceptes microeconòmics i del funcionament de l'economia, i també de les principals polítiques econòmiques.

Les **competències** es poden concretar en:

a) Específiques

- Capacitat per a entendre el funcionament de l'economia i els seus agents i institucions, amb especial èmfasi en el comportament empresarial.
- Capacitat per a generar coneixement econòmic rellevant a partir de dades, aplicant els instruments tècnics pertinents.

b) Transversals

- Capacitat per a analitzar, organitzar i planificar l'activitat professional de manera òptima.
- Capacitat per a analitzar la crítica i a sintetitzar.
- Capacitat per treballar en equip i en xarxa en entorns multidisciplinaris.

Pel que fa als **objectius**, en aquesta assignatura es busca:

1. Comprendre la significació dels principals conceptes econòmics que determinen l'evolució dels mercats i el comportament dels agents econòmics.
2. Comprendre en quins motius basen les seves decisions els consumidors.
3. Analitzar com els canvis en els preus o en la renda modifiquen les decisions dels consumidors.
4. Identificar quins factors determinen les decisions de producció de les empreses.
5. Conèixer les diferents estructures possibles de mercat.
6. Conèixer com els canvis en la intensitat de la competència afecten les decisions de producció i la determinació dels preus per part de les empreses.

- 7.** Entendre les causes per les quals intervé el sector públic en els mercats i identificar els instruments que habitualment utilitza.

- 8.** Comprendre el funcionament dels mercats de treball i capital i saber identificar quines causes alteren l'evolució de la seva demanda i oferta.

Contingut

Mòdul didàctic 1

Demanda i oferta

1. Benvingut a l'aventura de l'economia
2. La paradoxa de l'aigua i els diamants
3. Les tisoires màgiques de l'economia
4. L'excedent del consumidor i del productor
5. La demanda i l'oferta
6. Casos pràctics
7. Prova de síntesi
8. La definició d'economia
9. Activitats

Mòdul didàctic 2

Comportament del consumidor

1. Introducció
2. Les corbes d'indiferència
3. La recta de balanç
4. L'equilibri del consumidor
5. Prova de síntesi
6. Activitats

Mòdul didàctic 3

L'empresa

1. Conceptes bàsics
2. Què és una empresa?
3. Ingressos, costos i beneficis
4. Les decisions de producció
5. Tecnologia i costos
6. Activitats

Mòdul didàctic 4

Estructura de mercat

1. Introducció
2. Determinants bàsics
3. Taula de distribució
4. Monopoli
5. Oligopoli
6. Competència perfecta
7. Competència monopolística
8. Mercats contestables
9. Taula de síntesi
10. Comentaris finals
11. Activitats

Mòdul didàctic 5

El sector públic

1. Introducció
2. El concepte econòmic de sector públic
3. Els ingressos de l'Estat
4. Les decisions de despesa del sector públic. Intervenció del sector públic davant dels fracassos del mercat
5. Activitats

Mòdul didàctic 6

Mercats de factors

1. Introducció
2. Distribució personal i funcional de la renda
3. Demanda i oferta de factors
4. Mercats de treball imperfectes
5. El mercat de capital
6. El factor humà en la nova economia
7. Activitats

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Frank, R. H. (2001). *Microeconomía y conducta* (4.ª ed.). Aravaca: McGraw-Hill.

Lipsey, R. G. (1992). *Principios de economía*. En: Richard G. Lipsey, Cuelen Harbury (1992). J. Tugores y otros (traducción y adaptación). J. Tugores (prólogo). Barcelona: Vicens Vives.

Lladós J.; Oliva, M. (2006). *Economía, mercados y conducta*. Barcelona: Editorial UOC.

Bibliografia complementària

Mankiw, N. G. (2002). *Principios de economía* (2.ª ed.). Aravaca: McGraw-Hill.

Pindyck, R.; Rubinfeld, D. (2001). *Microeconomía*. Madrid: Pearson Educación.

Samuelson, P. A.; Nordhaus, W. D. (1999). *Economía* (16.ª ed.). Aravaca: McGraw-Hill.